

TAROT

30 april 1971

Goedenavond, vrienden.

Allereerst het oude liedje: Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar, dus denk a.u.b. ook zelf eens na. Wat trouwens ook voor vele verkiezingsredenaars een goede leuze zou zijn.

Het onderwerp voor heden kan vanuit de zaal worden gesteld.

TAROT

De tarot is een mystiek kaartspel, waarin een edelman is toegevoegd aan de normale poppen - koning, koningin, boer - en verder een groot arcanum van 22 kaarten.

Maar voor wij kunnen spreken over de mogelijke waarde en betekenis van dergelijke kaarten, moeten wij eerst een antwoord vinden op de vraag, vanwaar zij eigenlijk stammen.

In de eerste plaats wil ik dan constateren, dat het kaartspel zelf betrekkelijk jong is, ook al denken vele mensen dat het reeds bestond in de tijd van de Batavieren, of zelfs werd uitgevonden door Egyptenaren of Phoeniciërs. Maar spelen die iets gemeen hebben met de nu nog bestaande kaarten, vinden wij toch werkelijk eerst rond 1200 na Chr.

Het grote arcanum van de tarot kunnen wij wel terugvinden in de oudheid, wanneer wij allereerst letten op de bedoeling en geen bezwaar hebben tegen het gebruik van geheel andere symbolen. In Babylon treffen wij een soort wichelspel, waarbij eveneens symbolen op kleitafels een rol spelen. Wel moet worden opgemerkt, dat aan de vaste symbolen hier andere voor een bepaald doel gemaakte tafeltjes kunnen worden toegevoegd, zodat er geen sprake is van een arcanum dat uit een vast aantal symbolen zou bestaan. Ofschoon dit orakel, hoort onder de macht van Naboe, noemt men het "de tekenen van Sin", zodat het in feite behoort tot de maanmagie.

Ook in Egypte bestaat een dergelijk wichelspel, waarbij de tekens op steentjes gegraveerd zijn. Hierbij komen meerdere voorstellingen voor, die toch wel sterk aan de latere tarotkaarten doen denken. Maar het is moeilijk te beweren dat het oude spel inderdaad uit Egypte stamt en mogelijk zelfs zou stammen van Hermes Toth, ook al beweren vele mensen, met Court de Gébelin aan het hoofd, dat dit de werkelijke bron is. Deze stelde dit rond 1730 en het was voor hem heel eenvoudig zo iets te beweren, daar er niemand was die kon bewijzen dat zijn verklaringen niet juist zouden zijn. De naam van het woord wordt wel afgeleid van Ta-roth wat "weg der koningen" zou betekenen. Waarschijnlijk is, dat wij te maken hebben met een omzetting van het woord rota, d.i. beweging of kringloop der dingen. Zien wij naar de mogelijk vroegste vormen van dit spel in Europa, zo blijkt, dat iets wat sterk aan het grote arcanum herinnert, rond 1000 na Chr. in Spanje wel wordt gebruikt, waarbij de voorstellingen echter op de kabbala zijn geënt en het geheel onder meer wordt gebruikt voor op de magische kabbala gebaseerde wichelarijen.

Wie zich bezig wil houden met de tarot en de betekenis van de kaarten, dient zich m.i. dan ook te realiseren, dat wij hier te maken hebben met een mengsel van oude wicheltekens en mnemonieke voorstellingen, die langzaam geformaliseerd worden en aan in de mode zijnde systemen worden aangepast, tot wij terecht komen bij de z.g. Spaanse waarzegkaarten, waar wij naast de tarotvoorstellingen op de kaarten ook astrologische tekens, getallen e.d. aantreffen. Indien wij willen nagaan, wat de mogelijkheden en betekenis van de tarot in Europa is, zullen wij daarbij niet uit mogen gaan van de oudste kaarten. Deze immers dragen vaak afwijkende voorstellingen, zij zijn met de hand gemaakt en waren in zuid Europa in omloop.

Hiervan is naar ik meen, slechts een enkel spel nog grotendeels bewaard. De vervaardigers gebruiken echter allerhande symbolen die in de nu bekende spelen niet meer voorkomen en de voorstellingen, die ook nu nog overal voorkomen, zijn in detail zo afwijkend, dat niet meer van een gelijkheid, maar hoogstens van een zekere overeenkomst kan worden gesproken.

Wij zullen bij de beschouwing van de tarot hoogstens uit kunnen gaan van de vroegste parijse uitgave. In 1596 worden de eerste spellen met groot arcanum daar gedrukt. Dezen kunnen als basis voor alle andere tarotdrukken worden beschouwd. Toch komen binnen 50 jaren t.m. 3 verschillende versies hiervan in omloop. De oorzaak van de afwijkende symbolen is hierbij waarschijnlijk het feit, dat men nieuwe blokken sneed voor een volgende oplage en daarbij bepaalde details over het hoofd zag of afwijkend weergaf. Opmerkelijke afwijkingen hierbij zijn o.m.: Een andere volgorde of zelfs samenstelling van de voorwerpen op de tafel van de jongleur, juggler of pagad, de eerste kaart van het arcanum. De gehangene komt voor hangende aan een arm van een kruis, aan een eenarmige galg en aan een op twee stammen steunende balk. In enkele gevallen hangt hij geheel recht, in latere versies is een van de benen los en vormt een soort 4.

In 1684 wordt een versie uitgegeven, waarbij alles in spiegelbeeld is gedrukt, zodat links en rechts verwisseld zijn. Enkele commentatoren zijn van mening dat het hier gaat om een uitgave voor of door satanisten, die in die dagen nogal in grote getale voorkwamen. Wanneer men dus deze uitgaven beschouwt als een weergave van de oude, mogelijk uit Egypte stammende waarheid en de beelden esoterisch wil gaan duiden, zijn er dus nogal wat moeilijkheden: niemand weet immers welke voorstellingen de juiste zijn, terwijl bij de interpretatie aan elk detail een bijzondere betekenis wordt gegeven. Wat op zijn minst tot verwarringen kan voeren.

Om U een meer algemeen voorbeeld te geven: de magiër wordt wel beschouwd als de antithese van de ingewijde en heet de duivel of een verbond met de duivel weer te geven, maar kan kennelijk ook geduid worden als: de man van wetenschappen, de begaafde, de mens die in het leven slaagt dit laatste vooral in combinatie met het kasteel, de matigheid of de koning.

Degenen, die de toekomst met deze kaarten willen voorspellen, komen veelal terecht in 'n waarzeggersromantiek, waarbij de voorstellingen zeer willekeurig worden geduid als b.v.: U ligt dicht bij het kasteel (de toren) en naast de leeuw (de maan met huilende honden), zodat u op moet passen voor een man, geboren onder het teken leeuw, die binnenkort uw weg zal kruisen. Het zal u zonder meer duidelijk zijn dat dergelijke uitleggingen niets meer of minder zijn dan kolder.

Wat is dan de werkelijke betekenis van het spel? Het is grotendeels gebaseerd op oude wicheltekens. Dezen zijn echter in een bepaald systeem gebracht. Bezieet men de wijze, waarop het systeem is opgezet, zo blijkt, dat wij met de kaarten van het groot arcanum praktisch alle innerlijke roerselen van de mens kunnen bestemmen en uitleggen. De matigheid b.v. schenkt van de ene kruik in de andere en beeldt als zodanig bij associatieve waardering ook de overdracht van gaven en krachten uit. Het is dan ook mogelijk een structuur van het groot arcanum te bouwen, waardoor de mens tot een associatieve erkenning en waardering van zijn innerlijke ontwikkelingen kan komen. Dit is natuurlijk iets anders dan het netjes in volgorde neerleggen van de figuren om hieruit de toekomst te lezen.

Het groot arcanum, in cirkelvorm of driehoeksvorm gelegd, ofwel met 21 dan wel met 12 kaarten wordt bij degenen die een werkelijke studie van dit spel maken, dan ook gebruikt om innerlijke beweegredenen en mogelijkheden weer te geven en zo de werkelijke betekenis te verklaren van de meestal in rechthoek of vierkantsvorm gelegde kaarten van het z.g. klein arcanum, dat de wereld en haar werkingen heet uit te beelden. Ook langs deze weg tracht men vaak de toekomst te bepalen, ofschoon de werkelijke bedoeling van deze opstelling eens was eigen leven en lot beter te leren begrijpen en mogelijk zelfs te leren beheersen. Daar de voorstellingen van de kaarten symbolisch zijn en in wezen bestaan uit voorstellingen, die zowel gemakkelijk kunnen worden onthouden als ook op vele verschillende wijzen kunnen worden geduid, gebruikt men de tarot ook wel als magisch symbool en vormt men er zelfs soms iets mee, dat bedoeld is als

magische cirkel. De mens, die deze uitgelegde kaarten beziet, wordt door de symbolen tot allerhande gedachten gebracht. Wanneer hij de geheimen of geheime betekenissen van die kaarten kent - wat niet bij iedereen het geval zal zijn - komen vele esoterische begrippen in zijn denken op de voorgrond.

Wij mogen dus stellen dat dit in feite een schouwingsmethode is, waarbij het geschouwde niet alleen tot de innerlijke waarden van de mens of diens lot beperkt zal blijven, maar de kaarten eveneens doelmatig kunnen blijken om in de mens zelf oplossingen te suggereren bij filosofische of zelfs meer praktische problemen. Voor dit laatste zouden volgens mij de tarotkaarten in feite bedoeld zijn. Maar men gebruikt, zoals reeds gezegd, de kaarten, ook soms zonder het grote arcanum, voor vele andere doeleinden. Het is dan ook niet geheel zonder redenen dat men de kaarten wel eens des duivels prentenboek noemt. Want in de christelijke gemeenschappen heeft altijd de neiging bestaan om een ieder die enigszins anders denkt of werkt, dan in deze gemeenschappen gebruikelijk is, te beschouwen als een soort duivelvereerder.

Het zal een ieder zonder meer duidelijk zijn, dat de wijze van schouwen en zelfs van kaartleggen en voorspellen uit de kaart heel wat mensen tot denkbeelden hebben gebracht, die de geestelijke overheden voor hun schapen allesbehalve juist achtten. Iemand heeft eens gezegd: De ideale voorstelling van de goede herder is bij vele kerkelijke autoriteiten die van een herder, die lange toespraken houdt tot zijn kudde, die daarop amen heeft te blaten.

Met dit alles heb ik over de betekenis van de tarotkaarten op zichzelf nog niet zoveel gezegd. Ik ben ook niet van plan dezen allen, afzonderlijk voor u te behandelen. Het zou ons, m.i., ook veel te ver voeren.

Zien wij b.v. naar de magiër of de duivel, zoals deze wordt afgebeeld op de oudste kaarten, zo valt ons op dat de magiër niet alleen op een troon zit en omringd is door werktuigen die tot de magie behoren, maar achter de troon een symbool bevat. Dit symbool is het oorspronkelijke symbool van Baphomet, echter verenigd met het kruis. Deze voorstelling stamt waarschijnlijk uit bepaalde ridderorden die zich aan het beoefenen van de magie hadden gewijd. Beziet men deze kaart, zo krijgt men het gevoel dat de magiër zich afwendt van de eenzijdigheid. Hij aanvaardt, gezien het symbool achter zich zowel het kruis, het symbool van de verlossing als de demonische krachten, en wendt zich middels zijn instrumenten en machtsmiddelen tot de wereld. Hij probeert de uiting van alle krachten in zijn wereld mogelijk te maken en te beheersen. De magiër geeft, een all round indruk. Later wordt deze kaart vervangen door de duivel, die dan aan ketens twee satellieten vasthoudt, waarvan er een wit en een zwart is. Ook hier weer een mengen van licht en duister in een macht dus. De betekenis van de kaart wordt bepaald door de relatie die zij heeft met omliggende kaarten, maar domineert altijd het geheel van het spel.

Er is in het groot arcanum maar één kaart, die door de magiër of duivel niet gedomineerd wordt en waarvan de invloed op omliggende kaarten sterker wordt geacht: De gehangene of ingewijde. De magiër gaat kennelijk geheel op in de wereld. Zijn tegenstelling, de ingewijde of gehangene wendt zich juist geheel af van de wereld en heeft daaraan geen deel. Hij hangt ondersteboven, wat schijnt te zeggen dat het geheel van de wereld voor hem slechts een keten is, een hinderpaal voor zijn verdere vlucht. Men stelt wel, dat hij met het hoofd naar beneden wordt afgebeeld, omdat hij in feite in de hemelen zou willen wandelen, maar dit nog niet bereikt heeft. Bij bepaalde edities wordt daarom zijn wezen teruggeleid tot de elementen, wat dan tot uiting komt in het cijfer 4, dat door zijn lichaam wordt gevormd. Een van de omschrijvingen zegt: Ik leef en zie, maar kan geen deel (hieraan) hebben. Het geheel van de wereld is mij een kwelling, daar zij mij belet in te gaan tot de werkelijkheid.

Wat doet denken aan een andere uitspraak: Ik word omringd door Maya. Deze ketent mij, maar ik verlang slechts de begoocheling te overwinnen, opdat ik bewust de werkelijkheid zal mogen beleven. De duiding van deze voorstelling is kenmerkend voor de wijze, waarop wij tot een meer esoterische verklaring van de kaarten plagen te komen.

Een typerende kaart is ook de jongleur. De plaat toont een potsenmaker die goochelt op de kermis. Op zijn tafel liggen verschillende voorwerpen, die elk een eigen betekenis hebben, zoals twee messen, bekers, munten. In enkele versies liggen op de tafel drie voorwerpen die doen denken aan het spel met de drie hoedjes of doppen, dat u misschien wel kent: het beste oplichtersspel dat ooit bedacht is, waarbij het slachtoffer dient te raden, onder welk hoedje de erwt of munt ligt. Men beweert overigens, dat deze oplichterij reeds gebruikt werd in b.v. de oude haven Ostia voor Christus' geboorte.

In een andere versie liggen op de tafel een zwaard, een kelk en een zegel. In alle gevallen heeft de bateleur een staf in de hand die omhoog wijst. De andere hand is naar beneden gericht. Dit zou kunnen wijzen op de hermetische stelling: zo boven, zo beneden. Hij schijnt zich tot een onzichtbaar auditorium te wenden en wordt wel omschreven als de man, die een waarheid verkondigt, waarin hij zelf niet geheel gelooft. Elders wordt hij aangesproken als gezondheid, ziekte, overleg of als de letter alpha, die aan het begin van de koninklijke weg staat. Van deze kaart komen de meeste varianten van voorstelling voor. Men zegt wel eens, dat hier in wezen sprake is van een mens die met de waarheid zijn spel speelt. Op het gevaar af, dat u mij vervelend vindt, zou ik willen stellen dat hij doet denken aan een politicus die de waarheid speels voor eigen doeleinden gebruikt zonder te beseffen, dat die waarheid hem en al wat hij denkt te doen wel eens in betekenis zou kunnen overtreffen.

Zo zijn er 21 kaarten plus soms een extra, die allen een situatie weergeven waarin een mens kan komen te verkeren, een mnemonisch symbool voor persoonsinhouden. Wie de kaarten ernstig beschouwt, zal daaruit vaak kunnen begrijpen waar hij krachtens zijn innerlijk eigenlijk thuis zou kunnen horen. De symbolen zijn zodanig gekozen, dat het beschouwen van een of meer kaarten bij de mens bepaalde associatie zou moeten wekken. Het resultaat van bestudering zou een reeks van denkbeelden omvatten, die in jezelf oprijzen en waardoor je tot bepaalde erkenningen of ervaringen zou kunnen komen. Deze mogelijkheid tot het vinden van innerlijke ervaringen en inzichten is volgens mij het enig belangrijke in verband tot de tarot. O, je kunt deze kaarten, zoals vele andere dingen, natuurlijk gebruiken om er mee waar te zeggen. Men kan natuurlijk zeggen: hier liggen de ster, het zwaard en de engel in uw omgeving, dus zal er rond u strijd komen, maar alles zal goed aflopen. Maar de betrouwbaarheid van dergelijke uitspraken is gelegen in het innerlijk schouwen van de voorspeller en heeft slechts weinig of niets te maken met de kaarten zelf en hun onderlinge ligging. Wanneer iemand u dus veel vertelt over uw toekomst aan de hand van deze kaarten, moet u maar denken: de voorspeller weet misschien zelf niet beter.

Je kunt de toekomst immers nooit kennen aan de hand van bepaalde kaarten. Pas wanneer men niet in de eerste plaats op de kaarten zelf af schijnt te gaan, zou men kunnen veronderstellen, dat het leggen van de kaarten en de wijze waarop zij vallen, alleen dienen om een innerlijke toestand te bereiken, waarbij voor het ik een nieuwe wereld openbloeit. In die toestand zal dan soms, maar lang niet altijd, een schouwen in tijd en ruimte en zo een voorspellen mogelijk maken. Men kan er op wijzen dat vele oude wijzen tarotkaarten of dergelijke tekens gebruikten om zo de juiste concentratie te bereiken enz. Maar men dient zich hierbij wel te realiseren dat de gebruikte tekens vaak onderling zeer sterk verschilden en dat hun taak in feite was bepaalde, soms zeer ingewikkelde leerstellingen enz. in de herinnering terug te roepen. Vele groepen gebruiken soortgelijke voorstellingen, vooral wanneer vele mensen analfabeet zijn om op eenvoudige wijze een lering op voor een ieder die haar kent eenvoudige methodiek gebaseerd in het bewustzijn te doen oprijzen.

De Catharen b.v. gebruiken een dergelijke reeks afbeeldingen waarbij verschillende afbeeldingen van Jezus' lijden. Zij gebruikten deze reeksen van afbeeldingen a.h.w. in de plaats van evangeliën enz. Men dient zich te realiseren dat het geschreven boek in die dagen zeer zeldzaam, groot en zwaar was, terwijl slechts weinigen goed konden lezen. Met deze eenvoudige reeksen voorstellingen kon men zich alles, wat men over de leer had gehoord, weer te binnen brengen en aan anderen overdragen, waarbij de prenten werden gebruikt om hetgeen men mededeelde a.h.w. te illustreren. Pakken kaarten hebben hier dus een taak bij de evangeliëverkondiging.

In Italië worden soortgelijke "boeken kaarten" gebruikt door de alchemisten. Deze mensen, die voortdurend zoeken naar Aqua tofana, aurum vitae e.d. gebruiken een reeks van voorstellingen die als geheugensteuntjes dienen. Men kan dus zeggen dat in vele gevallen kaarten en voorstellingen die met de tarot vergelijkbaar zijn, werden gebruikt om mnemonatief bepaalde dingen in het bewustzijn te fixeren. De kaarten dienen hier dus als een soort ezelsbruggetje, waardoor men bepaalde belangrijke stellingen en zelfs recepten gemakkelijk kan onthouden.

De neiging het tarotspel als voorspellend te gebruiken zien wij eerst algemeen worden in het Frankrijk van de 17e eeuw rond 1650. Men dient hierbij te beseffen, dat dergelijke kaarten toen reeds enige verbreiding genoten. In Frankrijk hebben altijd vele occulte, mystieke en magische loges bestaan. Wij horen daarvan reeds in de 14e eeuw en ook heden bestaan dergelijke groepen nog steeds. Wie echter meent, dat de magische groepen behoefte zouden hebben aan dergelijke "boeken" van kaarten, vergist zich. In de tijd, dat de kaarten een meer algemene verbreiding vinden, bestaan reeds vele uitvoerige grimoires, waarvan er zelfs meerderen in druk verschijnen. In deze groepen heeft men kennelijk geen behoefte meer aan mnemonische voorstellingen als stutse voor de herinnering of als methode van beschouwing, als contemplatiemogelijkheid.

Hier keert uiteindelijk het spel weer terug naar zijn oorsprong en dient voornamelijk als wichelmethode. Hierdoor is ook verklaarbaar, waarom juist in deze tijd vele nieuwe typen en aangepaste beeldvoorstellingen geïntroduceerd worden. Zelfs de gewone kaarten veranderen van beeld. In die dagen werkt men nog met roeden of zwaarden, bekers, munten en speren of spaden, die overeenkomen met de nu gangbare klaveren, harten, ruiten en schoppen.

De wijze, waarop men deze gewone kaarten verandert, kan ons ook iets zeggen. Wanneer harten b.v. getekend worden als vruchten, heeft dit reeds een betekenis. En wanneer wij constateren, dat opeens Chinese munten op de kaarten voorkomen, terwijl roeden of de zwaarden opeens de vorm van scimitars krijgen, dan is er kennelijk een grote aandacht voor de oosterse denkwijzen en mag men aannemen dat in een periode, waarin deze veranderingen voorkomen, men ook getracht of gepretendeerd zal hebben oosterse magie en wijsbegeerte te introduceren.

Misschien hebt u het gevoel, dat ik maar niets zeg over de betekenis van de kaarten zelf. Maar wat kan ik u daarover zeggen zonder gevaar te lopen onzin te verkondigen? Wanneer ik u moet gaan vertellen, dat b.v. de ridder van schoppen een spion aanduidt, of een donkere jonge man, die vijandig is, zo kan ik u beter verwijzen naar boeken die pretenderen geschreven te zijn door wezens als "la Gitana" of desnoods door madame Lenormand. Indien u waarzegspelletjes wilt spelen, zijn die aanduidingen niet slechter of beter dan anderen. Maar ik hoop dat u nu begrepen zult hebben dat een kaart van de tarot pas werkelijk betekenis krijgt, wanneer hij in de mens iets wekt. Het gaat niet om het volgen van bepaalde uitleg en aftelsystemen, waarbij bepaalde kaarten dan bovendien nog heten te staan voor de invloed van Saturnus of Mercurius. Hoogstens kom je tot een ernstige misvorming van je astrologische kennis door het gebruiken van kaarten als planeet en sterrensymbolen.

De werkelijke betekenis van de kaarten is associatief. Elk beeld dat beschouwd wordt, doet u denken, brengt u denkbeelden uit het onderbewuste naar boven, brengt u dingen die u mogelijk reeds lange tijd geleden hoorde, weer te binnen. De kaarten stimuleren het denken en wekken bepaalde gedachten, die bij een ieder weer anders kunnen zijn. De zo ontstane mogelijkheid tot persoonlijk schouwen is de enige werkelijke betekenis, die ik kan toekennen aan het tarotspel of kaarten daaruit. Volgens mij is het niets meer of minder dan een middel om jezelf beter te leren kennen, het onderbewuste meer in de bewuste gedachteprocessen in te schakelen en soms zelfs een zekere harmonie te bereiken t.a.v. niet stoffelijke machten. Indien u hierop nog vragen of commentaren hebt, kunt u daarmee nu beginnen, want ik vind het niet noodzakelijk aan dit onderwerp nu meer woorden te wijden.

Vraag: Maar dat voorspellende spel, hoe wordt dat gespeeld?

Antwoord: Ik heb u daarop mijn visie duidelijk gegeven. Indien u er desondanks pogingen mee wilt doen:

Ga naar de eerst beste zaak in feestartikelen en vraag daar een boekje met handleiding voor kaartleggers, werkende met waarzegkaarten. Want de waarzegkaarten zijn merendeels op de tarot gebaseerd. Dan gaat u naar een boekhandel die zich bezighoudt met occulte werken en vraagt daar naar tarotkaarten en omschrijving daarvan. Heeft men de kaarten niet, dan kunt u waarschijnlijk een plaat kopen, waarop alle afbeeldingen voorkomen die u dus zelf kunt uitknippen en opplakken. Dan legt u de kaart, maar gelooft niets van hetgeen u zo omtrent de "toekomst onthuld wordt".

Vraag: Kun je uit dit spel een soort kosmologie, de weg van de mensheid op aarde halen?
Antwoord: Dat kan ook. Je kunt n.l. uit de kaarten alles halen, wat je er in wilt zoeken. Dat is een kwestie van interpretatie. Het graderen van de kaarten in twee tegenover elkaar staande groepen van 11 kan u helpen om een kosmologie te vinden, of zelfs een kosmogonie, die volgens u past. Maar wanneer u dit doet, moet u zich niet vergissen. Want dergelijke dingen liggen niet in de kaarten, maar in uzelf. Er komen bij het beschouwen van de kaarten vaak heel wat gedachten in je los. Maar daar het de beschouwer is en niet de kaart zelf, die voor het ontstaan aansprakelijk is, lijkt het mij niet veilig om te stellen dat de kaarten de werkelijke bron zijn. Juist daarom heb ik zo sterk de nadruk gelegd op het associatieve element, dat bij werken met kaarten zo belangrijk is. Ik kan daaraan nog toevoegen, dat in de loop der tijden de kaarten steeds meer gestileerd werden tot algemene symbolen, zodat alle voorstellingen op de kaarten voor het merendeel van de mensen inderdaad associatieve betekenissen hebben gekregen.

Vraag: Maar het heeft toch geen zin iets in je wakker te roepen, wanneer je niet weet dat dit het juiste is?
Antwoord: De boer was op vakantie in Spanje. Rond hem stond een schat van de beste gerechten die de streek voortbracht. De boer keek ernaar en sprak: Het heeft toch geen zin om er van te proeven, wanneer je niet weet hoe het smaakt?

Bewustwording is ervaren. Niets van hetgeen u op deze wereld vindt, stoffelijk of anderszins, is het volledig juiste, daar uw wereld nu eenmaal t.a.v. de kosmos te beperkt is en het merendeel van de mensen zelfs t.a.v. de eigen wereld te eenzijdig denkt. Door het zoeken wat je doet, vind je naar ik meen, middels een zekere empirie, al dan niet bewezen feiten, die in deze wereld voor jou vast staan. Het proces waardoor je tot vaststellingen komt is veel belangrijker voor je bewustwording dan de vaststellingen zelf, daar je zo geschoold wordt tot waarnemen, denken en zelfs tot een zekere mate van zelfkennis komt.

Het is dus niet juist te stellen: wanneer wij niet weten of iets de waarheid is, kunnen wij er beter vanaf blijven. De kiezer las aandachtig de verkiezingsprogramma's van alle partijen, dacht na en sprak: Ik zal wel niet gaan stemmen. Wat zij zeggen is alles even mooi, maar je weet niet, of zij het ook werkelijk menen. Wanneer alle kiezers zo zouden redeneren, zouden op den duur de Kamerleden zichzelf kunnen kiezen en zou elke mogelijkheid er achter te komen, wat zij wel en niet werkelijk menen, geheel van de baan zijn.

Zekerheden zijn er niet in het leven. Elke zekerheid die je denkt te vinden, is schijn. Alles, waarvan je meent dat dit nu toch werkelijk geheel vaststaat en geheel gekend wordt, blijkt er later toch nog weer anders uit te zien. Daarbij zal het waarschijnlijk zelf niet veranderen, maar je visie er op verandert voortdurend en daardoor datgene, wat je er in ziet en de betekenis die het voor je heeft.

Vraag: Kunt u nog kort de kaart de eremiet bespreken?
Antwoord: De eremiet is een van de kaarten die nogal van uiterlijk is veranderd, al staat hij voor voorzichtigheid en nadenken. De huidige voorstelling toont ons een soort mannetje in de maan, compleet met lamp en staf. Vroeger noemde men deze kaart ook wel de eenzame of eenzaamheid. De afbeelding was toen een reeks bergen op de achtergrond met daarvoor de gestalte van een mens. Hiermede wilde men uitdrukken, dat iemand die werkelijk ongebonden is, de werkelijk eenzame, juist door zijn gebrek aan bindingen en bezigheden, beter de verten kan zien.

Van de eremiet zou men kunnen zeggen: hij zoekt met zijn lamp naar waarheid en licht, steunende op de staf van zijn beheersing en macht. Op de plaat komt soms, maar niet altijd, een bundel voor. Men zou deze kunnen interpreteren als een: overal draagt de mens zijn lasten met zich. Ofschoon eens iemand hiervan zei: Dit is een mens die naar de hel gaat en zijn eigen aanmaakhout meeneemt. Voor mij is de betekenis: het ongebonden zijn en gelijktijdig terugvallen op jezelf, op zelferkenning. In het isolement kun je misschien iets meer omtrent jezelf ontdekken, maar omdat je jezelf verliest in verband met de wereld en de wereld zo niet meer werkelijk kent of beheerst, kom je zelden langs deze weg iets verder.

Daarom wordt in het spel de heremiet ook niet geïnterpreteerd als bewustwording, maar wel vaak gezien als een opgang naar de ingewijde. Men stelt: iemand die eerst geheel met zichzelf geconfronteerd is geweest, zal op den duur genoeg van zichzelf krijgen en de wereld weer intrekken. Hij ziet dan echter de waarheid van de wereld en erkent in de wereld de dingen die hij in zichzelf probeerde te ontvluchten. Hierdoor wordt hij ingewijd in de werkelijkheid der dingen maar is niet meer in staat als andere mensen te leven in de wereld van de mensen.

De heremiet is dus een fase op de weg. Zijn staf is vaak voorzien van 5 verdikkingen, die men dan in verband tracht te brengen met de chakra. In de oude versies stelt men echter dat de heremiet verbonden is met de natuur, waarbij zijn staf de verbondenheid met de (oude) elementen weergeeft. In vele voorstellingen heeft de staf echter dergelijke uitwassen niet. Wel is zij soms van boven gespleten, zo weer gevende, dat een ieder die in eenzaamheid leeft, steunt op iets. Dit kan een geloof zijn of een weten. In de eenzaamheid zouden deze dingen echter met zichzelf strijdig dreigen te worden. Een oude verklaring stelt: in de eenzaamheid erkent men de strijdigheden in eigen wezen, zowel als in de wereld. Men wordt hierdoor voorzichtiger en erkent de tegendelen in het bestaande, waarbinnen wij leven. Deze laatsten maken het dan volgens de stellers weer noodzakelijk, dat wij zowel onszelf als de wereld leren aanvaarden.

Overigens noemde ik de heremiet alleen als stap op de weg naar de gehangene, de ingewijde. Ik moet hieraan volledigheidshalve toevoegen, dat hij op gelijke wijze als een voorfase op weg naar de magiër of duivel kan worden gebruikt, wanneer de kaarten dit aangeven.

Dat was dan dit onderwerp. Tot mijn spijt ben ik niet werkelijk deskundig, zodat ik u niet de gehele geschiedenis heb kunnen geven. Maar mijn kennis van de hoofdzaken is toch voldoende om mijn betoog betrouwbaar te maken. En daar wij nog wat tijd over hebben, kan ik nog kort iets zeggen over het andere onderwerp, dat u voorstelde over:

ASTROLOGIE

De astrologie is een empirie, waarvan men stelt, dat zij haar begin vindt in de tijd van de Chaldeeën. Indien men hiermee bedoelt, dat de Chaldeeën zich bezig hielden met het bestuderen van de "sterrentaal" heeft u gelijk, maar dat betekent nog niet, dat men zijn kennis van de gang van de planeten en de loop van de sterren gebruikte om horoscopen te trekken.

Men zocht door zijn beschouwen van de hemel, de wil der goden te weten te komen. Hiertoe las men het "schrift aan de hemel", dat voornamelijk tot stand kwam door samenstellingen van sterren als een soort lettertekens te beschouwen. De loop van de planeten veroorzaakte hierbij een voortdurende verandering van letters, terwijl daarnaast de progressie van de sterren langs de hemel een steeds wisselende nadruk op bepaalde letters veroorzaakte.

De astrologie zoals u die kent, is niet zo oud als de meeste mensen denken. De horoscopie zoals men die vandaag kent, is voor Europa hoogstens 1300 jaren oud. Zij stamt uit de Arabische wereld. Veelal wil men t.m. verder teruggaan tot de Egyptenaren, omdat dezen inderdaad de sterren observeerden. Maar ook zij deden dit niet om horoscopen te maken, maar omdat volgens hen de planeten en bepaalde sterren in een direct verband stonden met het tot uiting komen van bepaalde krachten op aarde.

De wichelarij met sterren is dus wel heel oud, maar het daarvoor gebruikte systeem is toch niet te vergelijken met de moderne astrologie. De vroegste horoscopen die wij kunnen vinden, treffen wij aan in Indië en China. Zij verschillen in opzet nogal wat van de u bekende vormen. Ik neem aan, dat de oudste constructies van sterrenstanden ongeveer 4000 jaar oud zijn. Ik doel hiermee op de oosterse horoscopen. Maar zij werden niet gezien als een lotsbepaling of aard - karakter - omschrijving, maar eerder als een middel om evenwichten en tendensen in de krachten van de natuur, die de mens omgeven, vast te leggen.

Men vergeleek zo de invloeden van de natuur of het dominerende optreden van bepaalde goden in bepaalde perioden om zo te weten, wanneer men kon handelen, zonder overheerst te worden door de natuur, of tot slachtoffer te worden van tijdelijk zeer sterke demonische krachten.

De Hebreëën kennen een vorm van horoscopie die reeds ongeveer 500 v. Chr. schijnt te ontstaan. Maar dit is weer een kabbalistische horoscopie, waarbij sterren, delen van het menselijke lichaam, namen en getallen een rol spelen. In vele gevallen werkt men met getallen en niet met de plaats van de sterren zelf. Stel dat twee planeten in oppositie zijn. Men zegt dan niet: in huis 4 staat 7, in huis 10 staat 3, dit zijn tegenover gestelde waarden, maar: in huis 7 werkt de resultante 3. Elk zo berekend getal is dan tevens weer een letter, die van betekenis kan zijn voor de persoon zelf, of iets in zijn omgeving aan kan duiden.

Bij de Essenen vinden wij ook een vorm van horoscopie, maar hierbij gaat het om de vaststelling van de krachten Gods, die op een given ogenblik op aarde werkzaam zullen zijn. Wat later heeft men echter in vele delen van de wereld reeds bepaalde werkingen geassocieerd met planeetstanden en krijgen wij primitieve horoscopen, die gebruikt worden om gunstige ogenblikken aan te duiden en te zien, welke goede krachten in het leven van een mens op een gegeven ogenblik werkzaam zullen zijn.

Trouwens, in de magie van de christelijke landen worden wij steeds weer geconfronteerd met 7 aartsengelen als de heersers van de uren, terwijl bepaalde benoemde heerschappijen optreden als tegenwicht voor eveneens benoemde demonen die dan weer worden gezien als voortkomende uit een bepaalde planeet. De sterrenwichelarij wordt hier in de eerste plaats deel van een godsdienstig spel. Toch ligt hier het begin van de nu bestaande vorm van astrologie. Want de invloeden die aan bepaalde planeetstanden verbonden werden geacht, veranderden steeds. Begrijpelijk, omdat men de astrologische constatering steeds weer ook achteraf met de feiten in overeenstemming probeerde te brengen.

U dient hierbij te bedenken, dat men, wanneer men een vergelijkbare stand van de planeten ziet en vergelijkbare omstandigheden aantreft, veronderstelt, dat de vroegere ontwikkelingen zich zullen herhalen. Wanneer dit niet geheel uitkomt, zoekt men de oorzaak daarvan te kennen en zal zo tot een steeds verfijndere berekening van mogelijkheden komen.

In de Arabische en joodse astrologie maakt men steeds weer gebruik van de waarneming, dus de gegevens die op het ogenblik zelf aan de hemel zijn te vinden. Nu werkt men nog steeds met de oude tabellen en veronderstelt dus, dat een gegeven ogenblik aan de hemel bepaalde constellaties zal tonen, maar houdt geen rekening met het feit dat in de loop van vele jaren de sterren een andere plaats in zijn gaan nemen.

De directe waarneming, gepaard gaande met interpretatie danken wij voornamelijk aan de Arabieren. Zij verenigen astronomie met astrologie. Zij werken aan de hand van oude waarnemingen ook efemeriden die echter nog steeds astronomisch worden gecorrigeerd. De methode van directe waarneming, voorafgaande aan en herhaald tijdens de opstelling van een horoscoop blijft in zwang tot rond 1300 na Chr. Vanaf die tijd gaat men steeds meer rekening houden met feiten in het verleden en komt men er in steeds verdergaande mate toe gebruik te maken van vaste tabellen, die aan geen correctie meer worden onderworpen.

Nadat de drukkunst is uitgevonden, is het hek geheel van de dam: een ieder kan nu de tabellen van voorbije jaren zonder meer verwerven. Het maken van geboortehoroscopen als afwijkend van de progressieve horoscopen komt steeds meer in zwang, de progressieve horoscoop wordt ook steeds meer gebaseerd op de geboortehoroscoop. Daar op den duur berekeningen in de plaats van waarnemingen komen te staan en efemeriden dus niet zonder meer de astronomische toestand weergeven, kan men zeggen, dat er een vervreemding van de werkelijkheid plaats vindt, vooral t.a.v. de dierenriem en vaste sterren. Dit lijkt erger dan het is. Wij hebben immers niet zonder meer te maken met een wetenschap die gebaseerd is op de werkelijke stand van de sterren, maar eerder met een empirische interpretatie van bepaalde ritmen en werkingen in natuur en al.

Daar de verklaringen hoofdzakelijk voortkomen uit een vergelijken van de veronderstelde stand van de sterren en de daarmee verbonden werkelijke gebeurtenissen, is de juistheid van uit horoscopen afgelezen eigenschappen en neigingen nog even betrouwbaar als in het verre verleden, toen de feitelijke stand van de sterren voor elke berekening werd waargenomen. Het gaat in wezen om het afleiden van gebeurtenissen. Het gebeuren in de wereld vertoont, zeker waar het geneigdheid betreft, vaste ritmen. Dit is in de loop van vele eeuwen proefondervindelijk vastgelegd. De interpretatie van deze ritmen is veel belangrijker, dan de werkelijke bewegingen van planeten en de werkelijke plaats van sterrenbeelden aan de hemel.

Overigens komt er nog meer te pas bij deze korte beschouwing. Men heeft in het verleden sterren vereerd en zanaanbidding, maanverering treffen wij over de gehele wereld. Men zag deze hemellichamen als voornaamste uiting of zelfbelichaming van belangrijke goden en ook de andere planeten werden al snel beschouwd als voertuig van belangrijke en machtige persoonlijkheden in het gebruikte pantheon. Niet alleen in Europa, Afrika en Azië treffen wij dit aan, maar een dergelijke opvatting omtrent het bezielde zijn van hemellichamen heeft ook b.v. in de Azteekse Tolteekse cultuur een grote rol gespeeld. Ook daar neemt men de sterren waar en kent men een soort horoscopie. Alleen heeft die dan niet veel te maken met het lot van enkele personen, maar geeft zij eerder de wil van de goden voor een ieder weer en geeft zij ten hoogste weer, welk lot door de goden is bepaald voor groepen. Misschien zou ik hier moeten zeggen, dat groepen van priesters de sterren raadplegen om zo de wil van de goden aan anderen te kunnen voltrekken.

De astrologie is, zoals vele vormen van augurie, ook politiek belangrijk en wordt politiek steeds belangrijker, naarmate nieuwe en grote rijken zich ontwikkelen. In de 14e, 15e, 16e en zelfs de 17e eeuw zien wij dan ook, dat zelfs in Europa elke vorst zijn hofastroloog heeft. De taak van deze voorspellers is tevoren de kansen van slagen te berekenen en hun meesters duidelijk te maken, welke koers goed, welke gevaarlijk of niet goed is. Vele astrologen hebben dan ook een te grote eerlijkheid, of het maken van vergissingen moeten betalen door overhaast te vluchten, of hebben er het leven bij ingeschoten.

Maar mij werd gevraagd vooral iets te zeggen over de waarde van de horoscopie in deze tijd. Wanneer wij rekening houden met de lange tijd, waarin de tendensen werden waargenomen en met de voortdurende correctie, die werd aangebracht op algemeen geldende interpretaties, is het duidelijk dat er op den duur een reeks van omschrijvingen en formuleringen ontstaan is, die algemeen toepasselijk en redelijk juist zal zijn. Men kan stellen, dat het verbinden van bepaalde op aarde voorkomende ritmen aan de standen van planeten en sterren willekeurig is. Maar de hemel is eigenlijk ook een grote klok, zodat zelfs wanneer de ontwikkelingen in de eerste plaats op bepaalde aan de aarde eigen ritmen en niet op inwerkingen van de sterren gebaseerd zijn, men gezien het verwerken van de feiten uit het verleden in de interpretaties, zelfs indien het uitgangspunt verkeerd zou zijn, tot met de feiten strokende interpretaties zal kunnen komen.

Let wel, ik stel niet, dat het voorgaande de werkelijkheid weergeeft. Maar zelfs indien dus de premise van de astrologie geheel verkeerd zou zijn, blijft er, gezien de empirie, nog zoveel waars over, dat enige aandacht voor de astrologie zeker niet zonder meer als onzinnig verworpen mag worden.

Ik stel, dat juist beoefend en geïnterpreteerd, het resultaat van de horoscopie wel degelijk de moeite waard is. Gelijkzeitig meen ik echter dat men zich zal moeten realiseren, dat hetgeen omtrent de stand van planeten en sterren wordt gesteld, astronomisch niet geheel juist is, zelfs t.a.v. de plaats aan de hemel enz.

Misschien is het nog beter te stellen, dat wij bij de horoscoop niet met de planeten zelf te maken hebben, maar eerder met krachten, invloeden, die vroeger met de naam van de planeten benoemd werden. Zo zou ik ook willen stellen dat de tekens van de dierenriem in de eerste plaats een oriëntatiemogelijkheid in de ruimte betekenen, maar slechts beschouwd mogen worden als symbolen van krachten, die op de wereld schijnen in te werken, wanneer een teken op een bepaalde plaats aan de hemel heet te staan volgens de oude berekeningen en dus niet noodzakelijk in overeenstemming met astronomische feiten.

Zo bezien wordt volgens mij de mogelijke betekenis van de astrologie duidelijker en aanvaardbaarder gesteld. Toch zou ik ook willen pleiten voor een rekening houden met de feitelijke stand van de planeten. Het is wel duidelijk dat de loop van de planeten rond de zon lang in verschillend vlak liggende banen een voortdurende verandering van zwaartekracht en zelfs stralingsverhoudingen binnen het zonnestelsel met zich brengt.

De resulterende krachten en veranderingen van krachtsverhoudingen op aarde zullen mogelijk als gevolg hiervan zeer gering zijn, maar wij weten ook, dat zeer geringe krachten al in staat zijn ontwikkelingen te veranderen. Men zou dan ook volgens mij op aarde moeten werken met astronomisch juiste gegevens, zover het stoffelijke ontwikkelingen betreft, terwijl men daarnaast - gezien de voorgaande interpretaties van niet geheel juiste gegevens - vooral voor lotstendensen en geestelijke ontwikkelingen er beter aan zal doen volgens de oude, maar niet geheel met de astronomische feiten strokende efemeriden zou moeten werken. Want waar het gaat om het lot van de mens, zal men in de eerste plaats rekening moeten houden met geestelijke tendensen en ritmen, die vooral voor mentaliteit en zo gerichtheden in het leven belangrijk zijn.

Ik hoop niet, dat astrologen zich door deze wijze van bespreken gekwetst zullen voelen. Tot hen zou ik willen zeggen: de feitelijke samenstelling van het middel, dat u tot uw beschikking hebt, is niet zo belangrijk als de bruikbaarheid. Indien u nauwkeurig rekent, heeft u een bruikbaar punt van uitgang en zijn op ervaringen stoelende interpretaties mogelijk. Indien uw interpretaties juist zijn volgens de regels van de astrologie zult u dan ook dicht in de buurt van de werkelijke feiten en ontwikkelingen kunnen komen. U haalt weliswaar geen juistheid van 100 ten 100, maar vele andere meer wetenschappelijke methoden om de toekomst te kunnen voorzien, kennen een dergelijke of zelfs grotere afwijking van de werkelijke ontwikkelingen.

Maak echter niet de fout te stellen, dat uw astrologie een wetenschap is in de zin, waarin dit woord nu wordt gebruikt. Vele astrologen hebben de neiging dit ten koste van alles erkend te willen zien. Weest eerlijk en zeg: astrologie is een pseudo-wetenschap, waarbij een reeks van onbewezen en betrekkelijk willekeurig samengebrachte stellingen is samengebracht als kader, waarbinnen empirische vaststellingen kunnen worden uitgedrukt.

Indien iemand nog de behoefte voelt het woord te nemen, kan hij of zij zijn gang gaan. Maar ik merk wel, dat u niet de behoefte hebt om hierop nu onmiddellijk te reageren. Misschien verwacht u van mij, dat ik nu nog snel even het derde onderwerpje zal behandelen onder het motto, dat drie keer nu eenmaal scheepsrecht is. Maar ik vind twee van deze onderwerpjes voor het eerste deel van de avond meer dan voldoende.

Ik heb m.i. mijn taak volbracht, hopelijk redelijk goed. Ik dank u voor uw aandacht en wens u allen dan ook verder een heel aangename avond en een nachtrust, die niet gestoord wordt door nachtmerries in verband met de aanstaande verkiezingen.

Goedenavond.

Goedenavond, vrienden.

Als ik het goed begrepen heb, ben ik het tweede deel. Aangenaam kennis te maken. Indien u wilt, kunt u een meer geestelijk onderwerpje stellen.

DE DAVERENDE DINGEN VAN DEZE DAGEN

Wanneer je het leven op aarde op het ogenblik oppervlakkig bezieet, kun je het gevoel niet onderdrukken dat langzaam aan alle dingen verdwijnen, die het leven het leven waard maken. Ik tref dit gevoel bij vele mensen aan. Zij kunnen niet begrijpen dat het oude moet verdwijnen, wanneer het nieuwe tot ontwikkeling komt. Dit is een regel die niet alleen maatschappelijk maar ook geestelijk geldt. Zolang je denkt in een bepaald, gebaad spoor, kun je je misschien zeker voelen. Maar er is altijd weer een ogenblik dat de weg doodloopt, dat een spoor van ontwikkelingen ten einde is. Dan komt het ogenblik, dat je met je denken a.h.w. de wildernis in moet gaan. Je kunt natuurlijk nog steeds nadrukkelijk uitroepen, dat je de waarheid hebt, het geschreven woord. Maar zelfs dit kan je niet redden. Er komt, wanneer je bij het oude wilt blijven een ogenblik van verstarring, van zinloosheid.

Nu zijn er heel wat mensen die de voorkeur schijnen te geven aan de vastliggende vorm, zelfs indien deze zinloosheid met zich brengt. Zij verkiezen zelfs dit nog altijd boven het avontuur van rondzwerven, zoeken naar zin in iets, wat je bijna een benauwend luchtledig schijnt te zijn. In deze tijd zullen heel wat mensen dergelijke gevoelens kennen. En indien u het mij vraagt, vallen nog meer mensen in deze tijd eigenlijk tussen de wal en het schip, men kan de vaste normen en waarden van het verleden niet meer aanvaarden, maar kan de noodzaak tot verandering ook niet aanvaarden en wordt zo in innerlijke tweespalt verpletterd.

Indien ik moet spreken over de belangrijkste dingen in deze tijd, zo denk ik in de eerste plaats - ook al wordt hiervan op aarde weinig gesproken - aan de leringen die de wereldleraar heeft achtergelaten. Hij heeft ons immers gezegd, dat het niet zo belangrijk is wat je doet, maar zeer belangrijk, wat je wilt? Dit klinkt dwaas in de oren van mensen die redeneren dat het toch in de eerste plaats om resultaten gaat. Zeker. Resultaten zijn soms belangrijk. Maar de schijn van goed geeft vaak tegengestelde gevolgen. Wanneer je streeft naar een betere economie, maar deze alleen waar wilt maken omdat je er in de eerste plaats zelf beter van hoopt te worden, zo zul je de economie op den duur eerder veel slechter maken.

Indien men echter hetzelfde nastreeft en zichzelf niet ziet als 't middelpunt, waarin alle belangen samen moeten komen, zo zal men nieuwe relaties met de mensen zoeken. De economie wordt dan misschien niet onmiddellijk beter in de ogen van waarnemers, maar er ontstaat een economische eenheid, die veel grotere schokken kan verwerken en veel minder gevaren voor allen in zich bergt.

Geestelijk zien wij gelijksoortige dingen. Stel dat je ergens als dominee staat. De verleiding zal dan steeds weer groot zijn om anderen voor te houden: ik heb dit geleerd, dit is theologisch gezond, dit is filosofisch juist, dus denk niet meer, maar aanvaard mijn woorden zonder meer, want dit is de waarheid. Dit zal een goede weg zijn in de ogen van velen. Maar in feite zou men moeten beseffen: wat ik de mensen geef, is een eindproduct dat zinloos is en geen werkelijke waarde bezit voor degenen die de tussenliggende stages niet hebben door lopen. Want leven is ontwikkeling en bovenal is ontwikkeling en bewustwording, een do-it-yourself product. Je kunt je niet laten leven. Geloof is iets, wat in jezelf moet ontstaan, iets wat gekweekt moet worden uit het zaad van twijfel aan de zin der dingen. Je moet proberen om voor jezelf waarheid te vinden. Maar wie zo doet, komt ongetwijfeld voor langere tijd in de hoek der verschoppelingen terecht.

Want op aarde heeft niemand interesse voor denkers die het niet eens zijn met andere denkers. Niemand heeft behoefte aan een kunstenaar, wanneer zijn kunst onbegrijpelijk is en dus niet past binnen het gebruikelijke kader ook al zal hij misschien later beroemd worden om hetgeen, wat men nu verwerpt. Niemand heeft interesse voor een mens, die leeft op een wijze die van de leefwijze van de andere mensen verschilt, tenzij hij zijn redenen hiervoor kan omschrijven in de termen van het oude, die reeds voor een ieder gekend en aanvaardbaar zijn. Het is in deze tijd dat ik een soort splitsing in de mensheid meen te mogen constateren. Degenen die het oude, het voor hen vaste ten koste van alles willen handhaven staan, tegenover de mensen die alleen nog maar het nieuwe willen, zonder zelf vaak te weten, wat dit inhoudt.

Het werkelijke conflict in deze dagen ligt tussen de mensen die een groot avontuur van leven wensen, zelfs indien daarmee alles wat mensen bereikt hebben, ten onder dreigt te gaan en de mensen die bang zijn voor elke nog zo kleine verandering van mentaliteit en streven.

Wat zegt in dit verband de wereldleraar?

"Daar, waar gij het bestaande niet kunt aanvaarden, zult gij zoeken naar mogelijkheden die stammen uit dit bestaande, om zo te vernieuwen en zo opnieuw uzelf te kunnen zijn."

Hij wijst ons voortdurend op de noodzaak van een eigen voortdurende ontwikkeling. Voor de middelen, die daarbij gebruikt zouden kunnen worden, koestert hij geen angst. Hij leert ons een werken met alle mogelijkheden, die voor het ik aanvaardbaar zijn.

De mensen in deze tijd zijn geneigd voortdurend te stellen: Dit middel is aanvaardbaar, maar dat middel niet. De wereldleraar stelt, dat alle middelen - mits zij niet tot schade van anderen worden gebruikt, wat een belangrijk punt is - aanvaardbaar en onbelangrijk zijn, daar alleen het streven van werkelijk belang is voor de mens en de geest. Zijn visie op de vele veranderingen is terug te brengen tot een enkele reactie: Mens, probeer innerlijk rijp te zijn. Zoek geen conflicten met de wereld of met jezelf, maar zoek je een doel, een bestemming, een geloof en handel, leef er naar. Maak wat in je leeft maak waar, en laat de waarde daarvan door niemand aantasten behalve door innerlijke erkenningen.

Wanneer u wilt spreken, over de daverende dingen van deze dagen, dan meen ik dat het meest opvallende in deze tijd de glorieuze verandering in de mentaliteit van de mensen is. Wij kunnen hierbij zeer recente ontwikkelingen aanstippen en b.v. de aandacht geven aan de "seksgolf". Is dit werkelijk belangrijk? Neen. Men kan het verschijnsel zien als een onvermijdelijk effect in een bepaalde vorm van economische exploitatie. Meer is het niet. Wel belangrijk is hierbij echter, dat steeds meer mensen na ruim 300 jaren eindelijk weer openlijk durven denken en spreken over dingen, die zij tot nu toe in het onderbewustzijn hadden verdrongen. Het is goed, dat de mensen weer eerlijk en openlijk voor de dag durven komen met dingen die voor hen altijd belangrijk waren en die in het leven van alle tijden een belangrijke rol spelen. De uiterlijkheden zijn hierbij niet zo belangrijk, want zij zijn van tijdelijke aard. Wel belangrijk is, dat de mens bepaalde remmen verliest en zo ten volle het leven met al zijn mogelijkheden kan beseffen.

Als u het mij vraagt, zijn er nog heel veel mensen die als schuwe paarden met blindkleppen door de wereld willen gaan. Zij wensen voor zich alleen voorwaarts te kunnen zien en verder niets. Maar onze wereldleraar zegt steeds weer: Erken de gehele wereld rond u, erken de kracht die daarin leeft en vindt zo uzelf terug in al.

Hij maakt vele malen duidelijk, dat het eenvoudig niet verantwoord is blind te willen zijn voor bepaalde facetten in het leven. Iemand die progressief is en eenvoudig stelt dat alle mensen die ouderwets zijn in feite niet deugen, is even erg als de anderen die beweren dat alle nieuwlichterij ondeugdelijk is. In de wereld zijn veranderingen onvermijdelijk, maar het leven blijft steeds een geheel. In dit leven moet je opgaan, hierin moet je ervaren. En laat je vooral op grond van uiteindelijk door mensen geschapen voorschriften en wetten geen zondebesef en schuldgevoelens aanpraten.

In deze dagen maken vele mensen zich van het schuldgevoel en zondebesef vrij. Volgens mij nog niet op de juiste wijze. Dit ben ik geheel met u eens. Maar het is een begin. Want schuldgevoel en zondebesef betekenen een je ketenen aan de visie van anderen, het scheppen van reeksen van taboes, waardoor je de goddelijke wereld niet kunt betreden, een heining timmeren in de werkelijkheid om zo een stuk van de waarheid van de rest af te zonderen. Ik geloof niet, dat je dit kunt doen en bewust worden.

De mensen zullen ontdekken, dat voor elke mens ergens een wet en zonde bestaat, maar dan in een meer persoonlijke zin en mogelijk niet eens voor anderen kenbaar. Voor jezelf zijn bepaalde waarden belangrijk. Daarom zullen schuldgevoel en zondebesef voor elke mens wel een rol spelen, maar op een geheel andere wijze, dan men dezen nu tracht te wekken en te handhaven. Want in de persoonlijke sfeer zal er geen sprake zijn van schuldgevoel e.d., omdat men heeft gezondigd tegen een vaste regel, maar zal men voelen, dat men op bepaalde punten tegenover zichzelf tekort is geschoten.

Hoe belangrijk deze dingen voor mij zijn, kan ik alleen maar benaderend duidelijk maken: als de totale schepping deel is van God en alles door Hem geschapen is, heeft alles ook zin, zonder uitzonderingen. Ik kan niet geloven dat, toen God het paradijs geschapen had en ook Eva als het eerste ribstuk op aarde bezielde had, Hij onmiddellijk een gebaar heeft gemaakt en zo een afdeling dames en een afdeling heren op aarde heeft geschapen. God heeft verschil gelegd in de vorm en misschien ook in de mentaliteit, maar zeker geen ongelijkwaardigheid tot stand gebracht. Wanneer de mensen toch in alle dingen steeds weer ongelijkwaardigheden en verwerpelikheden, verdeeldheden tot stand proberen te brengen en schuldgevoelens als een soort noodzakelijke pressie in hun denkbeelden gaan verwerken, zo heb ik het gevoel, dat zij daarmee juist tegen de wil en bedoelingen van God ingaan.

Ik geloof aan God. Voor mij is Hij waarschijnlijk heel wat werklijker dan voor de meeste mensen, gelovigen niet uitgesloten. Maar ik geloof aan die God als de instandhouder van alle dingen. Ik meen dat het verwerpen van een deel van Gods schepping in feite een door eigen vooroordeel verwerpen betekent van God. Juist omdat ik het zo zie, acht ik de ontwikkelingen in deze dagen zo belangrijk. Er zijn zeker daverende dingen in deze dagen. Het is b.v. mooi, dat veteranen van de strijd in Vietnam demonstreren tegen wat er in dit land gebeurt. Een dergelijke houding is in ieder geval beter dan een: "das habe'n wir nicht gewusst". Maar is iets dergelijks nu werkelijk een stap voorwaarts? Ik meen, dat de grote stap voorwaarts in deze dagen juist is gelegen in het wegvallen van eenzijdigheid, in een niet meer geloven in de noodzaak altijd gelijk te hebben. En hiervan zie ik, zij het langzaam, toch steeds meer tekenen ontstaan.

Het is niet zo belangrijk, dat jij altijd gelijk hebt, dat jij de waarheid bezit, dat jij altijd alleen weet wat goed is. Het is wel belangrijk, dat je altijd weer probeert het beste te doen, wat je kunt. Het is ook niet belangrijk, dat je altijd weer allerhande geestverschijningen zo voor je ziet staan. Belangrijk is wel, volgens mij, dat je als mens het gevoel hebt: ik sta niet helemaal alleen, er zijn meer dingen dan het zichtbare alleen. En er zijn in deze dagen steeds meer mensen die aanvoelen dat er meer is dan het zichtbare, dat er dingen zijn die niet te passen zijn in menselijke leringen en omschrijvingen, maar die met hen streven, zodat je als mens niet geheel alleen staat. En dit lijkt mij veel belangrijker dan helderziende waarneming.

Er zijn mensen die menen te zien wat er in die toekomst gaat gebeuren. Ik vind dat niet zo belangrijk. Maar er zijn steeds meer mensen die aanvoelen wat er aan het gebeuren is, ook al wordt dit nog zo zorgvuldig voor hen verborgen. Dat is voor mij belangrijk. O, er zijn nog heel wat mensen, die dergelijke gevoelens hebben, maar er niet op willen letten. Zij doen mij denken aan een paar gehaktballen in een tv. reclame, die op het ogenblik dat zij in gloeiend vet worden geworpen, elkaar toejubelen: Wat zullen wij mooi bruin worden, want wij worden gebakken met xx. Want er zijn heel wat mensen die heus wel weten dat zij in de boot genomen worden, maar toch vreugdig stellen: hoe goed, dat wij in de boot genomen worden door onze kerk, door onze partij, door onze directeur generaal. Kolder. Maar er zijn al gehaktballen die zeggen: ik wil niet gebakken worden en mensen die niet in de boot genomen willen worden.

Zij willen niet heerlijk bruin zijn voor de consumptie, maar gewoon zichzelf blijven. Is een jezelf willen zijn, een op je eigen wijze op alle ervaringen willen reageren niet het begin van een persoonlijke bewustwording?

Er zijn natuurlijk nog meer daverende dingen in deze dagen. Ik kan er desnoods de gehele Wessac bij slepen, compleet met de broederschap en al wat er verder bij te pas komt. Dit zijn zeker ook belangrijke dingen. Maar toch zijn dit voor mij eerder de verschijnselen in deze dagen. Het belangrijke voor mij is het ontwaken van de mensen tot een meer persoonlijk bestaan. Het belangrijke van deze dagen is niet het gebeuren. Er gebeurt altijd veel. Belangrijk is het feit, dat de mensen meer inzicht schijnen te krijgen in de zin van het gebeuren. Wat dit betreft ben ik misschien tamelijk extreem. Wanneer deze wereld door atoombommen verwoest zou worden - ik stel niet dat dit zal gebeuren - zo zou ik dat niet erg vinden wanneer de mensen op het ogenblik dat dit gebeurt zouden begrijpen dat zij allen zonder uitzondering daarvoor mede verantwoordelijk zijn. Zij zouden dan moeten beseffen: dit is niet iets, wat anderen hebben gedaan. Wij hebben de kosten voor dit alles betaald, wij hebben anderen hun gang laten gaan, wij zijn voor dit alles zelf aansprakelijk. Dit is een kwestie van bewustwording en is van groter belang dan de vernietiging van een wereld. Zeker, voor je een nieuwe wereld hebt gevonden, waarop een stoffelijke bewustwordingsgang kan worden voortgezet, duurt het misschien een tijd. Maar een dergelijke wereld is altijd wel weer te vinden. Er zijn zoveel werelden in de kosmos.

Maar besef voor jezelf, voor je eigen aansprakelijkheden heb je nodig, voor je geestelijk of stoffelijk ook, maar een enkele stap om verder te kunnen gaan. De oproerigheden in deze tijd vind ik grotendeels onnut en overdreven. Ik kan b.v. niet begrijpen wat je kunt doen voor de werkende jeugd door al demonstrerende een paar auto's van anderen in elkaar te slaan. Ik begrijp ook niet hoe je de vrede op aarde ooit kunt dienen, door ergens met bommen te gooien. Ik weet, dat de mensen hiervoor redenen plegen te geven, maar zie eenvoudig de zin niet in. Mogelijk ben ik op dit gebied eenzijdig en wil dit dan gaarne toegeven. Maar voor mij is zo iets zinloos.

Aan de andere kant zie ik steeds meer mensen die kennelijk voelen dat zij ten minste iets moeten doen, niet alleen voor zichzelf, maar ook of zelfs voornamelijk voor anderen. Indien de mensen, zoals zij nu zijn, op aarde voort willen leven en een zinrijk bestaan willen voeren, zullen zij steeds meer voor elkaar moeten gaan leven. En ik zie tekenen van een dergelijke ontwikkeling in uw tijd. Je kunt natuurlijk zeggen, dat deze dingen te laag zijn en je liever bezig houden met de filosofieën van de Essenen of oude Brahmaanse wijsheid enz. enz. Het is interessant, net zo interessant als antiek. Maar wanneer je moe bent en wilt gaan zitten op een oude, echt antieke, maar wormstekige stoel is de kans wel groot, dat je er door zakt. Je kunt je niet beroepen op het verleden. Het verleden kan je gevoelens van schoonheid geven, kan je misschien zelfs een gevoel van tevredenheid geven. Maar iets bereiken kun je toch alleen maar in het heden. En ik zie steeds meer mensen bewust in het heden leven.

Alles hangt natuurlijk af van het standpunt dat je inneemt. U meent misschien dat deze dingen werkelijk niet zo daverend belangrijk zijn. U vindt het misschien belangrijker dat wij binnenkort zien een omwenteling in de Nederlandse politiek niet met deze verkiezing hoor. Kort daarna. U meent misschien, dat dat belangrijk is. Maar uiteindelijk is dit niet veel meer dan een toernooi. Wanneer de strijd af is gelopen, gaat eenieder vriendschappelijk weer naar zijn eigen Dulcinea - of mogelijk die van een ander - en wacht daar rustig, tot het strijdperk, kamprechtters enz. weer klaar staan voor de volgende knokpartij. Op zich kan dit voor mij nooit werkelijk belangrijk zijn. Ik zie het eerst als van belang, wanneer een verandering in de mentaliteit van de mensen een dergelijk verschijnsel veroorzaakt, dat werkelijke veranderingen de inzet worden van een dergelijke strijd.

U leeft in de eeuwigheid. Hiervan kent u alleen maar het kleine deel, dat u heden noemt. Maak daarvan gebruik om voor de gehele eeuwigheid iets meer, iets beter te worden. En voor u meent dat ik alleen maar op de mensen zit te hakken wil ik hieraan onmiddellijk toevoegen, dat dit ook geldt voor geesten, want die zijn ook nog niet volmaakt.

Ik probeer de mensen van heden zeker niet af te kraken, want ik zie in de mensheid in deze dagen toch veel nieuwe en mooie dingen. Maar wat heb je er aan, wanneer je het heden gaat beschouwen als de gehele eeuwigheid en zo ontwikkelingen afremt, of zelfs tegenhoudt?

Wie meent dat de bloesem het doel en de zin van de appelboom is, treurt op het ogenblik dat het vruchtbeginsel zich zet en de ijle witte wolk afvalt. Toch gaat het uiteindelijk om de appels en niet om de bloesem, ofschoon geen van beiden zonder de ander zou kunnen bestaan. Zo is speelsheid en zekerheid op aarde maar een voorbijgaand verschijnsel. Het gaat om de bewustwording. Een ieder zou moeten weten dat hij in zijn leven in het heden mede de aansprakelijkheid voor morgen aanvaardt.

Voor mij zijn de daverende dingen van deze dagen ontwikkelingen en rijpingen in geestelijk opzicht, het magisch denken, dat opkomt. Het groeiende besef dat je ook buiten de redelijke en logische begrenzingen van het bestaan kunt ervaren en werken, is voor mij een van de grote ontwikkelingen in een tijd waarin materialisme, wetenschappelijkheid, perfectionisme in redelijke termen hoogtij voeren. Dat dromen weer tot leven komen en waar worden gemaakt, zelfs tegen alle logica en wetenschappelijkheid in, is voor mij een glorieus gebeuren, de zonsopgang van een nieuw licht, een nieuw geestelijk besef. Het besef in mensen, dat menselijke verhoudingen belangrijker zijn dan zelfs een voetbalwedstrijd op de tv., is voor mij een overwinning van een nieuwe mentaliteit. Wanneer mensen eerst helpen en daarna pas gaan overleggen, hoe de hulp theoretisch het beste gegeven zou kunnen worden, betekent voor mij, dat eindelijk weer het besef rijst, dat mensen belangrijker zijn dan stellingen. Dit zijn voor mij werkelijk de daverende dingen van uw tijd.

Goedenavond.

d.d. 23 april 1971